

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter

Jahr: 1741

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN369546628

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369546628>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369546628>

LOG Id: LOG_0052

LOG Titel: Caput Vigesium Nonum. Alliaria. Caju Bawang. - XXIV. Hoofstuk. Look-Boom

LOG Typ: chapter

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN369544501

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369544501>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369544501>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

Urucumi in Brasilia ab incolis diligenter coli non tantum ad usum cibarium ac Medicum, sed etiam ad rubros inde formandos globulos, quos Portugallis vendunt, qui rubrum colorem *Orellana* dictum his tingunt: Ibi quoque sine dubio fertilior est, ac jucundiorē præbet saporem, dum in singulo ejus fructu triginta & quadraginta reperiantur officula, quæ in Orientali ab octo ad duodecim tantum observantur. Hæc interne quoque assumuntur contra venenum, Diarrhæam, febresque ardentē, ad quas radix tamen præstantior habetur, quam in cibis quoque adhibent ad luteum illis inbuendum colorem, ut & pluribus aliis rebus, de quibus apud auctores ulterior fit mentio, quæ examinari ibi possunt. In nostra autem Orientali arbore hæc nondum sunt observata vel cognita.

boom *Urucumi* in Brasil naarstig van de Inlanders onderhouden wert, niet alleen tot gebruik in hun kost, en Medicyn, maar ook om de roode balletjes daar van te maken, en die aan de Portugeezen te verkopen, die de roode couleur *Orellana* daar mede weten te verwen: Hymoeet aldaar ook vruchtbaarder, en beter van smaak zyn, dewyl men in yder vrucht 30. a 40. beziē vint, daar de Oost-Indische maar 8. a 12. hebben. Dezelve werden ook inwendig ingenomen tegens vergift, buik-loop, en brandende koortzen, waar toeze echter de wortel beter houden, en dieze ook in haar kost gebruiken, om dezelve geel te verwen, en ook andere dingen meer: Waar van by dien Auteur nader geleezen kan worden, doch aan onzen Oost-Indischen-boom is zulks niet te vinden, of nog onbekent.

EXPLICATIO

Tabula Decima Nona.

Exhibentis ramum *Bixæ*, quæ *PIGMENTARIA* a *Rumphio* vocatur.

A. *Fructum apertum* demonstrat, ut seminum situs cognoscatur.

OBSERVATIO.

Genus hoc *Bixæ* a *Linneo* in *H. Cliff.* p. 211 vocatur; estque *Bixæ* *Oviedii* *J. Bauh. part. 1. p. 440.* & *Clus. Exot.* 74 a *Tournef. in inst. rei herb. p. 242* vocatur *Mitella* Americana maxima tinctoria, ut & a *Boerb. Ind. H. L. B. part. 1. p. 208.* *ORLEANA* seu *ORELLANA*, folliculis lappaceis *Herm. Cat. H. L. B. p. 464 Commel. part. 1. H. A. p. 65. T. 33.* & *Plukn. Alm. p. 272. Tab. 209. F. 4.* Arbor finium regundorum *Dalech. hist. p. 1835.* Arbor Mexiocana, fructu Castaneæ coccifera *C. B. Pin. p. 419. & Ray. hist. pl. p. 1771.* *URUCU* *Marcgr. Brasil. hist. 61. Pison. 65. Sloan. Catal. 150.* & *hist. part. 2. p. 52. Tab. 181. Fig. 1.* Rocu *Merian Surin. pag. 44. T. 44.* *Achiotl. Hernand. Hist. Mexic. p. 74.* & *Dale Pharmacol. in 4to. p. 369.* ad *ORLEANAM* *Officin.* qui plura hujus habet synonyma, & usus.

UYTLEGGING

Van de negentiende Plaat.

Verbeeldende een Tak van de *Bixæ*, dewelke *PIGMENTARIA* van *Rumphius* genaamt wert.

A. Vertoont de geopende Vrucht, op dat de schikking en plaatfing der zaaden gezien wert.

AANMERKINGE.

Dit geslagt wert *Bixæ* van *Linnaeus* genaamt in de *Hortus Cliffort.* pag. 211. en is de *Bixæ* van *Oviedus* by *J. Bauhin.* in zyn eerste deel pag. 440. en by *Clus.* in *exotic. pag. 74.* van *Tournefort* in de *instituten* van de Kruydkunde pag. 242. wertze genaamt *Mitella Americana maxima tinctoria*, als mede van *Boerhave* in de *Index H. L. Bat. eerste deel pag. 208.* en *ORLEANA* of *ORELLANA* folliculis *Lappaceis* van *Herman* in de *Catal.* van de *Leidsche tuyn. pag. 464.* en by *Commel.* in het eerste deel van de *Amsterd. tuyn. pag. 65. Tab. 33.* en by *Plukn.* in zyn *Almag. pag. 272. Tab. 209. Fig. 4.* *Arbor finium regundorum* van *Dalechamp.* in zyn *historie der planten.* pag. 1835. en *Arbor Mexiocana fructu Castaneæ, Coccifera* van *Casp. Bauh. Pin. pag. 419.* en by *Ray hist. pl. p. 1771.* *URUCU* by *Marcgr. histor. van Brazil p. 61.* en by *Pison pag. 65.* als mede by *Sloan* in de *Catal.* van de *Jamaïsche planten.* pag. 150. en in de *Historie van Jamaica 2 deel pag. 52. Tab. 181. Fig. 1.* Rocu wertze by *Merian* over de Surinaamse insecten genaamt pag. 44. en *Tab. 44.* verbeelt, als mede by *Hernandes* in zyn *Historie van Mexico pag. 74.* en *Orleana* by *Sam. Dale,* in zyn *Pharmac. in 4to.* die verders zyn gebruik en meer Schryvers opgeeft.

CAPUT VIGESIMUM NONUM.

Alliaria. Caju Bawang.

Hæc in ingentem ac vastam sæpe excrescit arborem, quæ aliquando tam crassa est, ut bini vix eam complecti possint viri: Ejus truncus est rectus, ad radices parum fulcatus est; ramuli sunt longi, virides, parum angulosi, ac superius obscura notati striâ seu sulco, firmi, atque ad ortum suum plani vel nodosi, in vetustis vero arboribus sunt breviores raches, inque ramulis copiosiores ac irregulares locantur, quæ folia sustinent quodammodo in ordinē posita obliquos, superius autem aliquando oppositos, aliquando alternatos.

Folia hæc brevibus insident petiolis vulgaris formæ, Lanfii foliis quodammodo similia, sed magis glabra ac latiora, superius acuminata, atque hic apex in vetustis foliis est incurvus, retro flexus, superiore autem parte sunt glabra, ex obscure viridi colore splendentia, inferius multas exhibent parallelas laterales costas ad digitum circiter distantiam, atque pro peculiari nota habent, unam inferiorem folii partem multo angustiorē ac breviorē superiore esse, ita ut magnus nervus non directe per medium transcurrat folium, alteraque folii pars ad petiolum longior excurret, uti in *Solani* foliis.

A sex ad novem pollices sunt longa, tres quatuordecim.

XXIX. HOOFSTUK.

Look-Boom.

Dit wert een groote en hooge boom, zomtyds zo dik dat hem pas twee mannen omvademen konnen: Den stam is regt, aan de wortelen heeft hy wat vleugels, de ryskens zyn lang, groen, een weinig geboekt, en boven met een donkere voore, styf, by baren oorspronk wat plat of met een knie, doch aan de oude boomen zynze korter, en staan aan de takkens vry veel, en zonder ordere achter malkander, daar aan staan de bladeren, eenigzints in rygen tegens over malkanderen, doch aan de oude boomen staan zommige (namentlyk de voorste) tegens malkander over, en zommige verwisselt, of verjebillende op korte steeltjes.

Zy zyn van een gemeen fatzoen, de Lanfse bladeren eenigzints gelyk; doch gladder en breeder, en voor uit met een merkelyke spits, dewelke aan de oude bladeren krom en achterwaarts gebogen staan, aan de bovenste zyde zynze glat, uit den swart-groenen glimmende, van anderen vertoonenze veele evenwydige zyde-ribben, omtrent een vinger van malkander staande, en tot een byzonder merkteeken hebbende, dat de achterste helft merkelyk snalder en korter is dan de voorste, zo dat de groote zenuwe niet regt midden door 't blat gaat, en de voorste helft aan den steel ook langer is, gelyk aan de nagt-jcbadurwe.

Zy zyn van 6. tot 9. duimen lank, 3. en 4. dwers.

orve digitos transversales lata, rigida, obscure virentia, deciduaque sicca nigrescunt. Juniora ramulorum folia sunt fusca, penetrantiorumque habent odorem quam vetusta, cuncta vero folia tractata vel cubiculo inclusa Allii dant odorem. Ex ramulorum ortu racemus progerminat, palmam longus, in unam binasve laterales partes divisus, ex quo fructus excrefcunt copiosi, instar Lanfiorum, sed magis vagi, ac pauci perfecti excrefcunt, qui primo cinerei sunt globuli ex rotundo angulosi, superius foveola notati. Hi fructus, si perfecti, speciem præ se ferunt parvarum Jambosarum, quatuor quinqueve simul ex racemis dependent, quidam simplices instar parvi Pruni, plurimi autem gemini instar scroti canis, exterius albicantes seu pallide virentes instar pomorum, vel albarum Jambosarum, sub gluma exteriore aliud integumentum reconditur cultrum crassum sanguinei coloris, quod interiorem ambit nucem, uti Macis Nucem Moschatam. Hoc autem integumentum est æquius, totumque investit nucleum, atque sub hoc verus invenitur nucleus, alio tenui adhuc dum ac lignoso tectus putamine, quod tamen totam sæpe non ambit nucem, quæ externe graminei viridis est coloris, interne albicantis, quæque variis incurvis lineis in tria, quatuor, vel quinque segmenta potest dividi instar Canarii.

Gluma exterior sensim nigrescit, dehiscit, ac rubentem cum ejus integumento emittit nucleum, qui terram tangens facile radices agit, novasque progerminat arbusculas: Fructus simplices plerumque incurvi & irregulares sunt instar Renis formati. Tres etiam nuclei, sed rarissime, una in gluma inveniuntur, sique in terram hi decidant, involucrum suam mutat rubedinem & degenerat in fordide cinereum seu nigricantem colorem, quo nucleus vetustior est, eo magis viret.

Fructus ac præsertim nucleus fortem spirat odorem Allio adeo similem, ut pro eo haberetur: Idem quoque odor in arboris cortice percipitur adeo penetrans, ut totam repleat domum, ac vix tolerari possit. In viridi ligno debilius est, in sicco autem evanescit. Maxime fatuus in vetustis detegitur foliis, ad Allium tamen etiam accedens. Trunci cortex externe ex cinereo viret, ac sæpe nigrescit, lignum albicat, est leve ac molle.

Anni tempus. Quum arbores sint ita excellæ, vix observari potest, quo tempore flores proveniant, unde anni tempus in hac numeratur, quum maturi decidant fructus, quod fit mensibus Februario & Martio; sique tum non colligantur, vel ab apris comedantur, in subsequens pluviosus mensibus tota arbuscularum silva sub vetusta ac matrice conspicitur arbore.

Nomen. Latine *Alliaria* a naturali Allii odore: Malaice *Caju-Bawang*. Amboinice *Tamaluffel* & *Tamalasse*.

Locus. In Altis Amboinensium silvis crescit hæc arbor, sed non copiose, ac tantummodo hinc inde una alterave. In magna plurimum invenitur Amboina, vel in regione Hitoe, præsertim circa magnam illam viam, quæ per regionem istam oblique decurrit, item in Leytimora prope *Hoettomoery*, atque notandum est, lignum hoc ab imperitis erronee haberi pro vero *Caju-Lassi*, ob nominum similitudinem.

Ufus. Hic fructus quondam Amboinensibus inservit loco Allii ac Cepæ, uti illis hætenus est in usu, qui ipsi sunt adfueti ac silvas inhabitant, internus enim nucleus carbonibus parum inpositus ac tostus, & cum Zingibere & Limonum succo contritus bonum præbet condimentum, piscibus accommodatum; Juniora ac tenera folia, quæ vetustis fortiorum ac penetrantiorum dant odorem, cum piscibus itidem coquantur ob istum Allii odorem. Omnia vero hæc condimenta hodie extra usum sunt, postquam ex Java aliisque regionibus Allium ac Cepa transportata fuerint.

Lignum parum est in usu, excepto quod afferes aliquid inde formentur ad extruenda parva monoxyla; delapsos nucleos Amboinenses funibus alligare solebant, quos in fumo exsiccabant, donec externe nigrescant, quos secum vehebant in itineribus marinis, ex quibus condimenta præparabant. Quos hunc in finem supra ignem torrebant, ac cum Zingibere & tosto

vingers breet, styf, boog-groen, en de afgevallene verdroogde werden swart: De jonge bladeren aan de gebee-
le ryskens zyn bruyn en sterker van reuk dan de oude, doch geven doorgaans alle de bladeren, een weinig gebandelt zynde, of in buis staande, een look-achtigen reuk van haar: Uit den schoot der ryskens komt een tros voort, een hant lank, en in een of twee zyde-takken verdeelt, daar de vruchten aankomen veele by malkander, gelyk de Lanf-
sen, doch ydelder en weinig komen tot perfectie, zynde eerst graauwe kogeltjes, wyf den ronden boekig, en van vooren met een kuiltje. De volwassene hebben de gedaante van kleyne Jamboesen, hangende 4 a 5 aan troffen by malkander, somnige enkelt, als een kleyne pruim, maar de meeste dubbelt, als de klood-zak van een bont, van buiten witachtig of bleek-groen, gelyk Appelen, of witte Jamboesen; onder de buitenste bolster, leidt een ander dekzel van een mes dik bloet-root, en de binnenste Noot omvangende, gelyk de Foely de Noote-Musschaten, doch dit dekzel is effender, en bekleet den gebeelen korrel, onder deze leidt de regte korrel, noch al met een andere dunne en boutachtige schaal omvangen, doch die echter dikwils den gebeelen korrel niet dekt, by zelfs is van buiten gras-groen, en van binnen wit, latende zich met verscheide kromme linien in drie, vier, en vyf stukken deylen, gelyk een Canari.

De buitenste schelle wort metter tyt swartachtig, splyt open, en laat de roode korrel met het dekzel uitvallen, die op de aarde raakende licht wortels schiet, en nieuwe boompjes voortbrengt: De enkele vruchten zyn gemeenelyk wat scheef, en als een niere gefatsoneert. Men vint ook (doch zeer zelden) wel drie korrels in een bolster, en alsse uit dezelve op de aarde vallen, zoo verandert het omwintzel ook zyn roodigheid, en wert lelyk-graauw of swart, en hoe de korrel ouder, hoe by groender wert.

De vrucht, inzonderheid de korrel heeft een sterken reuk, de knof-look zoo gelyk, dat menze daar voor aannemen zoude: dezelve reuk is ook in de schorsse des booms, en daar by zoo sterk, dat by het gebeele buis vervult, en men hem qualyk lyden kan: Wat slapper is by, in 't groene hout, maar in 't drooge vergaat by, den slapsten is in de oude bladeren, doch nog al naa het knoflook riekende. De schorsse van den stam is van buiten uit den graauwen groenachtig, en bykans swart; het hout wit, licht, en niet bart.

Sayfoen. Om dat het zulke booge boomen zyn, zoo kan men qualyk opmerken, wanneer het bloeyzel voor den dag komt, dies men zyn Sayfoen reekent, wanneer de rype vruchten beginnen af te vallen, 't welk geschiet in February en Maart, en zoo menze als dan niet op en leeft, of datze de wilde Verckens niet op en knappen, zoo vint men in de volgende reegen-maanden een gebeele boschbagie van jonge boompjes onder de ouden.

Naam. Latyn *Alliaria*, van den Natuurlyken knof-look reuk; in 't Maleys *Caju-Bawang*: Amboins *Tamaluffel* en *Tamalasse*.

Plaats. Deze boom wast in de hooge Amboinsche boschen, doch geensints in menigte, en maar hier en daar een: men vint hem meest op groot Amboina, of het lant van Hitoe, inzonderheid omtrent de groote weg, die het Lant dwers overgaat: Item op Leytimor by Hoettomoery, en staat ook aan te merken, dat het hout by de onoverne abusivelyk voor 't rechte Caju-Lassi gebouden wert, om de gelykheid der naamen.

Gebruik. Eertyts heeft deze vrucht de Amboineezen gedient in plaats van Ajwyn en Look, gelyke noch doet by die gene, die daar aan gewent zyn, en in 't bos woenen, want de binnenste korrels een weinig op koolen ge-roost, en met Gember en zuure Lemoen-zap gevreeven, geven een goede zausse, om visschen daar by te eten. De jonge en malße bladeren, die sterker rieken dan de oude, werden ook by visschen gekookt, om des voorschreve reuks wille, doch alle die dingen zyn bedensdaags in afgang of ongebruik gekomen, zedert dat men jaarlyks van Java, en andere Landen Ajwyn en Look heeft beginnen aan te voeren.

Het hout is weinig in gebruik, behalven datter zomtyds eenige planken van gekapt werden tot het opbouwen van kleyne Praauwen. De afgevallene korrels plegen de Amboinesen tot nu toe aan snoeren te rygen, en in de rook te droogen, tot datze van buiten swart werden, en dieze dan met zig voeren op haare Zee-reizen, om een zausse daar van te maaken: Dezelve tot dien einde een weinig over

pisciculæ capite in aqua conterunt, addito succo Limonium, si ad manus sit, sicque per linteum cribrant, quod verum exhibet condimentum ad pulmentum Papeda dictam, quænam sit vera Papeda, supra in Capite de Sagu dictum est.

Lignum quoque adhibetur ad trabes ædium & ad tecta, quum sit leve ac satis durabile: Juniora folia itidem cum piscibus coquantur odoris ac saporis gratia.

EXPLICATIO

Tabula Vigesima,

Exhibentis ramum arboris ALLIARIÆ Rumphio dictæ.

- A. Fructum geminum.
- B. Fructum solitarium.
- C. Nucleum denotat.

CAPUT TRIGESIMUM.

Cassia Fistula.

IN subsequentibus hujus libri capitibus quædam describuntur arbores, quæ tales gerunt fructus, qui æque ad usum Medicum quam culinarium adhibentur, quarumque plurima pars nobis Europæis etiam nota est, quas hic iterum enucleabimus, quum quædam adhuc essent addenda, quæ in Europæorum libris omissa nec perspecta erant.

Primo itaque nobis occurrit arbor *Cassia Fistula*, cujus in Oriente multæ inveniuntur species ac varietates, una nempe parvis angustisque foliis, altera majoribus, de qua ultima tantum agemus, quum in hisce Orientalibus insulis sit nota, nec in Europæorum libris, quantum novi, cum tota ejus forma plenarie descripta.

Arbor itaque est alta & ample extensa, forma Juglandis, sed ejus coma paulo amplior est, glabrum & ex cinereo pallidum gerens corticem. Folia rachi insident longa, erecta, in binos ordines opposita, forma Juglandis vel Fraxini, quamvis ab his satis differant, quinque septemve paribus ad unam rachim, at raro extremo impari, vulgaris sunt formæ, inferius rotunda, superius parum acuminata, plerumque quinque pollices longa & ultra duos lata, multis tenuibus ac pluribus parallelis pertexta costis, ad tactum vix sese distinguunt, inferiora autem folia tres modo pollices sunt longa, *Lingoo* foliis similia, glabra, primo late viridia, dein nigricantia ac insipida. In plurimis Europæorum libris cum Persicæ foliis comparantur, sed nunquam ita angusta illa inveni, ne quidem in satis vetustis arboribus: Quodvis porro folium brevi ac crassiusculo insidet petiolo, quod caput æmulatur, rachesque in ramorum summo arcte locata sunt, quæ ad ortum suum crassum gerunt geniculum.

Flores in magnis & extensis proveniunt racemis, qui ingentes sunt & formam Violarum fere referunt, sed majores sunt, ac quisque viridi & longo insidet petiolo non conjuncti, sed vagi sunt, qui tamen pondere suo racemum deprimunt, singulus autem ex quinque luteis constat petalis, quorum tria inferiora ad latera extensa dependent, bina superiora sunt gibba, introrsum inflexa, in centro autem varia viridia ac longa apparent stamina parum incurva cum antheris cinereis, quorum quatuor ultra florem extenduntur, horumque medium longius est, crassius, ac reliquis magis viret, instar falcis incurvum ac simplex est (pistillum) quod in fructum excrescit, ita ut ex uno flore unicus tantum fructus seu siliqua progerminet, non vero gemina vel terna, uti quidam falso putarunt, plurimi autem flores in fructus abeunt, ac rari frustra decidunt.

Hic fructus sunt longæ istæ siliquæ seu fistulæ, ubi bis notæ, binos circiter pedes longæ, quædam rectæ

Tom. II.

UYTLEGGING

Van de twintigste Plaat,

Vertoonende een Tak van de Lookboom van Rumphius genaamt.

- A. Verbeeldt een dubbelde vrucht.
- B. Een enkelde.
- C. Deszelfs korrel.

XXX. HOOFSTUK.

De Trommelftok-Boom.

IN de volgende Kapittelen dezès boeks zullen beschreven werden eenige boomen, waar van men zodanige vruchten heeft, die zo wel tot Medicyn, als in de kost gebruikt wordende, ons Europeanen de meeste deel ook bekend zyn, doch die wy weder aanhalen, om dat 'er hier, en daar, eenige dingen by te doen vielen, die in de Europaansche boeken nog niet bekend staan.

En voor eerst komt ons voor den boom van *Cassia Fistula*, dewelke in 't Oosten van veelderlei gedaante gevonden wert, te weten, de eene met kleine of smalle bladeren, en de andere met grooter, van welken laatste wy maar alleen bandelen zullen, als zynde in deze Oostersche Eilanden bekend, en in de Europaansche boeken (myns wetens) met zyne volle gedaante tot nog toe niet beschreven.

Het is dan een boog, en wyduitgespreide boom, van gedaante als een Nootboom, doch wel zo breed van kruin, met een effen en uit den grauw-bleeke schorsse. De bladeren staan aan lange regte ryskens, in twee rygen over malkander, in gedaante van Noot- of Esche-bladeren, hoewelwel daar nog al wat van verschillen, met 5. en 7. paren aan een rysken, en zelden met een alleen voor uit, zy zyn van gemeene gedaante, achter ront, en voor met een kort spitsken toelopende, door de bank 5. duimen lank, en ruim twee breed, met veele fyne, en meest parallel ribben doortogen, die men pas voelen kan, de achterste bladeren zyn maar 3. duimen lank, en de *Lingoo* bladeren gelyk, glat, blyde-groen, doch ten laatste swart-groen, en onmaakelyk: Meest in alle de Europaansche boeken, werdenze vergeleeken by de bladeren van een Persik-boom, maar ik hebze nooit zo smal gevonden, ook niet aan redelyk oude boomen: Yder blat staat op een kort dikachtig steeltje, doch dat beter een knop gelykt, en de ryskens staan aan 't voorste der takken dicht op malkander, bebbende by baren oorspronk een dik knietje.

Het bloeisel komt voort aan groote en uitgebreide troffen, daar aan ziet men groote bloemen, in de gedaante van violen, doch grooter, yder op een groen lank steeltje, niet gedrongen, maar ydel van malkander staande, doch die evenwel door haare swaarte den tros wat nederbuigen, zynde yder gemaakt van 5. geele blaatsjes, waar van de drie onderste uitwaarts geboogen hangen, de bovenste zyn bultig, en inwaarts gekromt, en daar binnen staan verscheide groenachtige, en lange draaden, ook een weinig gekromt met grauwe noppen, waar van 'er vier buiten de bloem uitsteeken, en van dezelve is de middelste nog langer, dikker, en groender, dan de andere, als een zikkel gekromt, en zonder nop, waar uit de vrucht voortkomt, zo dat uit een bloem maar een vrucht, of bouw groeit, en niet twee of meer, gelyk sommige gemeent hebben, hoewel de meeste part van de bloemen tot vruchten werden, en weinige komen aftevalen.

En dese vruchten nu zyn de lange bauwen of pypen, over al wel bekend, omtrent twee voeten lank, sommige

L 2

regt